

Biskop Atle Sommerfeldt:

PREKEN GØTEBORG DOMKIRKE

«Frelse fra slektens synd og skyld»

UNDERTEGNING AV VENNSKAPSAVTALE MELLOM BORG

BISPEDØMME OG GØTEBORG STIFT

23. søndag i treenighetstiden, 23.oktober 2016

Neh 2,11-20 // Rom 5,15-21 // Mark 4,26-29

I dag ringes det kl 13 i mange kirkeklokker i Norge som en del av den globale bevegelsen «Bells for Aleppo». Jeg ser at dere her i kirken ringer hver dag kl 17 frem til FN-dagen 24.oktober, et fint uttrykk for vårt fellesskap! Kirker på alle kontinenter ringer disse dagene for den utbombede befolkningen i Aleppo. I Norge har vi også inkludert den okkuperte befolkningen i Mosul i Irak. Bildene fra krigens brutale virkelighet i Syria og Irak kommer til oss og viser oss menneskets ufattelige evne og kapasitet til å utøve vold og påføre andre smerte, lidelse og fortvilelse.

Fredag kveld var jeg med og feiret Anonyme Alkoholikers 30-årsjubileum i Fredrikstad. De samles to ganger ukentlig i bispegården. Fortellingene deres om oppvekst i rusfamilier, vold og ødeleggende avhengighet av rusens virkelighetsflukt avdekker et desperat fangenskap med kontinuerlig vandring i dødsskyggens dal.

Men det er ikke bare i rusfamiliene overgrep skjer. En representativ studie fra 2012 i Norge viser at halvparten av alle kvinner (55%) og nesten en fjerdedel av alle menn (22%) hadde opplevd å bli utsatt for seksuelt krenkende adferd, handlinger og omgang. Overgrep er også en del av vår nordiske kultur. Forestillingen om hjemmene som trygghetens sted og alles anstendige oppførsel i våre nordiske folkehjem, har bidratt til å holde denne delen av vår nordiske kultur skjult. Det har gjort erfaringenes byrder enda tyngre for dem som er rammet.

Menneskets kapasitet til ondskap er ikke vanskelig å påvise. Jeg har løftet frem noen, mange fler kan fortelles. Likevel klarer ikke nåtidens kultur i vårt nord-europeiske hjørne av verden å komme til rette med denne lett påviselig og grunnleggende realitet, selv om Europas historie de siste 150 årene er full av nettopp massiv lidelse, ondskap og undertrykkelse.

Vår iboende intuisjon er å plassere ondskapen hos andre, enten det nå er de uopplyste tidligere generasjoner, syke mennesker eller «de andre» - de som har en annen hudfarge, religion eller kulturbakgrunn.

I Norge er det påfallende hvor krevende det er å fastholde, bare fem år etter, at Anders Behring Breiviks terror i Oslo og på Utøya ble utført av «En av oss», som er tittelen på den norske forfatteren Åsne Seierstads bok om Breivik. En tilsvarende tendens kan vel anes i Sverige når statsminister Löfvgren hevder at de mange moskebrannene ikke hører hjemme i Sverige og blant svensker. Men alt tyder på at også moskebrannene er påsatt av mennesker som er en av dere, slik Breivik er en av oss.

I kjølvannet av denne naive og urealistiske beskrivelsen av hva det er å være norsk eller svensk, utvikler det seg holdninger preget av kynisme og likegyldighet i møte med andres lidelse. Vi blir mest opptatt av å ordne opp for oss selv og de nærmeste. I Norge har vi sett dette i møtet med de som søkte beskyttelse fra krig, undertrykkelse og fattigdom hos oss i fjor. Det politiske lederskapet reagerte med frykt og kynisme selv om titusener av mennesker mobiliserte for å ta imot dem som kom. Dere i Sverige var langt mer generøse og rause og er sammen med Tyskland de europeiske forbildene. Men også hos dere er kynismen og fryktens retorikk tilstede i ganske brede kretser.

Menneskets strev med å tolke krigen, undertrykkelsen og ondskapens virkelighet og å utvikle handlingsalternativer i møte med dødskreftene, er et av de mest sentrale grunnmotivene i Bibelens fortellinger. Mens vår tid er preget av en urealistisk og naiv beskrivelse av mennesket, er Bibelen gjennomsyret av en bunn ærlig, kritisk og informert erkjennelse av at menneskets kapasitet til ondskap er en del av menneskets kjennetegn. Mennesket fødes inn i en virkelighet der de blir en del av denne menneskehetens kapasitet til det onde. Det er en kapasitet som er en del av vår arv av det å være adam – menneske .

Bibelens sentrale fortelling er at Gud ser dette fangenskapet, ser vår kapasitet til å påføre andre lidelse og griper inn for å frigjøre oss fra synden og dødens lov, som Paulus sier. Vi kan ikke bryte vårt fangenskap, men Gud gjør det vi ikke selv kan make. Gud sprenger lenkene våre og frigjør oss fra ondskapens lovmessighet. Gud gir oss del i frelsens herlighet i sitt rike der verken ondskap eller lidelse er tilstede, men alt og alle er ett i Gud.

I for mange hundre år ble denne Guds rikes virkelighet ensidig knyttet til Guds ultimate frigjøring fra dødens virkelighet i oppstandelsen til et evig liv. Gud tilbyr oss å ha tillitt til at Guds barmhjertighet og nåde overvinne også vår siste fiende. Det kan vi hvile i og håpe på. Men Guds frigjørende handlinger for den lidende menneskehet og skaperverk er ikke satt på vent til en fremtid som kommer til oss en dag og en time vi ikke kjenner. Guds frigjøring skjer

også i vår tid og i vår virkelighet. Gud kjemper hele tiden for at frelsens og nådens virkelighet skal overvinne døden og ondskapens herredømme.

Jesu liknelse gir oss et bilde vi kan søke utholdenhet i. Guds vilje til å frelse menneskene fra ondskapens herjinger er sådd i verden, synliggjort i Jesus, Guds enbårne Sønn, vår Frelser. I fortellingen om Jesu oppstandelse og seier over dødens makt forankres håpet om at Guds barmhjertighet vil overvinne vår bundethet i ødeleggelse og forderv. Frelsens virkelighet spirer og gror i den Oppstandnes fotspor. Det er ikke alltid lett å se dette Gudsrikets kornaks mellom tistler og ugress. Det er ikke enkelt å si hvordan det vokser. Men tegnene finnes. Troens liv er å øve oss til frimodig å tolke Guds rikets vekst når livskraften gjenfinnes i ruiner og ødelagte liv.

Den oppstandenes virkekraft er like omfattende som Adams syndefall, sier Paulus. Guds rike er ikke begrenset til kirken eller de av oss som har tillit til Guds virke i våre liv. Guds rikes krefter gjenfinnes der livskrefter bryter igjennom ondskap og ødeleggelse, der skjønnhet utfolder seg og barmhjertighet utøves og erfares.

Det fremste tegnet vi er gitt, er Jesus. Han viste oss hvordan Gud hele tiden arbeider for menneskers helbredelse og frigjøring. Og mer enn det, Jesus viste oss at Guds medlidelse med oss går helt inn i den totale identifikasjon med vår lidelse i angst og gudsforlatthet. Det er denne identifikasjonen med menneskets lidelse og Guds frigjøring fra ondskapens herredømme i hans oppstandelse, vi feirer og gjenopplever i nattverdens brød og vin - det synlige, sansbare og offentlige tegnet på Guds frelsende tilstedeværelse - midt i vår tids ondskap og ødeleggelse.

I Gamle Glemmen kirke – en middelalderkirke i Fredrikstad - henger det et krusifiks fra middelalderen over koråpningen. Det har ingen armer. Men Gud har armer, Gud har utrustet mennesket med sine armer for å gjenoppbygge den ødelagte verden. Nehemja kan være vårt forbilde, kongens slave i eksil som begynte å bygge opp Jerusalems murer etter ødeleggelsene, stein på stein.

Vi hører Gudsriket når kirkeklokkene ringer i solidaritet med mennesker i Aleppo og Mosul;

vi ser Guds rike når frivillige over hele Europa ønsker flyktninger velkomne;

vi kan gjenkjenne Den oppstandnes kraft i Anonyme Alkoholikere fortellinger om seire i kampen mot rus og vold i våre nabolag;

vi kan erfare glimt av Guds rikes virkelighet i rommene vi skaper for inkludering, undring og trygghet midt i en kaotisk og truende virkelighet.

Tegn på Gudsrikets spirende kraft viser seg når lokalsamfunn oppdager Guds bilde i de fremmede, frykten overvinnnes og en ny og frigjørende virkelighet åpner seg for dem som kommer og for dem som tar imot.

Det er sannsynligvis slik at vi ikke er i stand til å se Gudsrikets tegn dersom vi ikke vedkjenner oss vår egen kapasitet til ondskap og evne til likegyldighet og kynisme. Når ondskap plasseres et annet sted, blir også Guds rike et annet sted, utenfor det vi kan se og gjenkjenne. Da kan vi heller ikke finne og hvile i Guds nåde.

Først når vi ser at vi er en del av problemet, kan vi forstå at også vi trenger nåde for å bryte ut av syndens og dødens fangenskap.

Først da kan vi få øye på Guds åker som vokser og gror blant oss.

Først da kan vi bli fri til å bruke våre hender i å gjenoppbygge Guds menneskehet og Guds skapelse slik det var og slik den skal komme til oss.

Først da kan vi med glede og håp se frem til den dagen åkeren høstes og Guds rike, frelsens rike, åpenbares i all sin herlighet.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.